

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan yhdenvertaisuuslaista kumottavaksi säännökset varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista, sekä kunnan velvoitteesta laatia sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatustoiminnan toimijoille yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat. Yhdenvertaisuuslakiin tehtävät muutokset heikentäisivät yhdenvertaisuuden edistämistä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti kaikissa lapsia koskevissa päätöksissä on priorisoitava lapsen etua. Esitysluonnoksessa perusteena on kuitenkin norminpurku ja hallinnollisen työn vähentäminen, jotka nähdäksemme ovat vähäpätöisempiä perusteita kuin lasten perus- ja ihmisoikeudet sekä viranomaisten perustuslailliset velvoitteet. Kyseenalaistamme myös hallinnollisen työtaakan vähentämisen hyödyt, sillä yhdenvertaisuussuunnitelmat tehdään muun pedagogisen suunnittelun yhteydessä Opetushallituksen selkeiden ohjeiden mukaisesti esimerkiksi ranskalaisin viivoin. Esityksessä myönnetään, ettei suunnitelman laatimiseen käytetystä ajasta ole ollut tietoa esitystä laadittaessa.

Yhdenvertaisuussuunnittelun poisto varhaiskasvatuksesta toimipaikkakohtaisesti heikentää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden oikeuksien toteutumista. Mikäli toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia ei tehdä, ei toimipaikkakohtaisia epäkohtia myöskään voida aktiivisesti poistaa. Suunnitelmien teon vapaaehtoisuus tulee väistämättä eriarvoistamaan lapsia eri toimipaikoissa. Esityksessä myönnetään, että sillä voi olla kielteisiä vaikutuksia yhdenvertaisuuden edistämiseen ja osallistamiseen liittyvät myönteiset vaikutukset jäävät saavuttamatta.

Viranomaisia velvoittaa yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen, mutta tämä esitys päinvastoin heikentää tämän veloitteen toteuttamista. Yhdenvertaisuussuunnittelua käyttöön otettaessa hallituksen esityksen perusteluissa kerrottiin suunnitelmien torjuvan syrjintää ja auttavan niin henkilökuntaa, lapsia ja heidän perheitä huomaamaan syrjiviä asenteita ja rakenteita helpommin. Jos häirintään puututaan selkeämmin, edistää se lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia ja parantaa ihmissuhteita myös myöhemmin kouluissa ja oppilaitoksissa. On myös Orpon hallitusohjelman mukaista tehdä työtä, joka paitsi parantaa varhaiskasvatuksen laatua, myös vähentää koulukiusaamista, rasismia ja muita lapsia ja nuoria syrjäyttäviä ilmiöitä. Myös valtioneuvoston nk. rasismitiedonannossa on huomioitu läpi koulutuspolun tehtävien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien jalkauttaminen ja toimeenpano. Siksi kummaksumme esitystä.

Sosioekonomisen taustan merkitys koulutuspoluilla vaikuttaa yhä syvemmin nuoren pärjäämiseen. Samalla syrjintää kokevilla nuorilla on esimerkiksi keskimääräistä enemmän kokemuksia turvattomuudesta, heidän on vaikeampi uskoa tulevaisuuteen ja heillä on muita nuoria enemmän säännöllisiä terveysoireita. Ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisiin nuoriin, vammaisiin sekä seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluviin nuoriin kohdistetaan muita nuoria useammin kiusaamista ja fyysistä uhkaa. Heidän keskuudessaan myös yksinäisyys on yleisempää muihin nuoriin verrattuna. Jo varhaisella iällä alkanut ihmisoikeuskasvatus voi poistaa näitä eriarvoistavia rakenteita.

Hallituksen esityksen mukaan rasismia ei aina tunnisteta varhaiskasvatuksessa, vaikka varhaiskasvatuksessa on havaittu rasismia ja syrjintää. Emme kannata esitystä, sillä mielestämme toimipaikkakohtaista yhdenvertaisuustyötä tulee tehdä lapsia ja nuoria osallistaen läpi koulutuspolun – myös varhaiskasvatuksessa. Nuorten hyvinvoinnin takaaminen edellyttää aktiivista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä kaikilla elämän osa-alueilla, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus elää hyvää elämää, osallistua yhteiskunnan toimintoihin ja kehittää itseään riippumatta taustastaan tai ominaisuuksistaan.

Nevanpää Annika
Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry